

ELŐSZÓ

Csihák György (Zürich):

Egy vita lapszélére

Némileg szokatlan olvasmányt talál itt az olvasó – ha felkeresi ezt a kiadványunkat. Egy, az interneten lefolytatott vitát foglalt keretbe Rihmer Aurél történész tagtársunk, és segített megszerkeszteni Varga Dóra friss PhD-s és Darai Lajos főszerkesztőnk tett hozzá kiegészítéseket. Ez a vita lényegében elkezdődött 2019. áprilisában a Budakalászon lefolyt a [Zürichi Magyar Történelmi Egyesület A korai magyar történelem és a ZMTE barátai című 31. Magyar Östörténeti Találkozóján](#), és máig sem végződött – éppen csak elkezdődött.

A tárgy az, hogy amennyiben az archeogenetika eredményei elfogadhatók, akkor mennyiben befolyásolják, alakítják a korai történelmünkről eddig kialakult elképzeléseinket?

A genetika, mint természettudomány, eleve rendezett keretben született és alakul. Összességében is fiatal tudományág, ezért nem kérhető számon, hogy a történelemtudomány területén való alkalmazásának, nincs még tudományos módszertana. Minden esetre, így tehát sok az új meglátás, sok az új eredmény, de sok a vita is.

Például a korai történelmünk – egyébként is mindmáig sok vita területe – a genetika beavatkozása következtében egyre bonyolultabb, és egyre összetettebb kérdések elé állítja a kutatókat. Számos kérdésére a genetika igen határozott választ ad, ami sokakban ellenállást vált ki. A kétkedésnek tág teret nyit az a körülmény, hogy szinte mindazt, amit az emberi *szellem* alkot, azt a genetika érintetlenül hagyja, hiszen természetére nézve anyagi. Az öltözködés, a szokás, a művészet, a nyelv – nem tárgya a genetikának. Újabb kétségekre adhat okot, hogy a genetikusnak a régész mondja meg, hogy melyik sírban nyugszik, például a honfoglaló és melyikben az őslakos. Minthogy ennek megállapításában a régészet is további segédtudományokra szorul, szűkül érvénye és esetleg teret enged az egyéni megítélésnek.

László Gyula östörténetünk helyett, gyakran használta a „korai történetünk”, az általánosnak hangzó, esetleg újabb keletű „honfoglalásunk” helyett az „Árpád népének bejövetele” kifejezést. Ő volt az, aki újabb időben kétségeit hangoztatta a „honfoglalás” olyan meghatározása ellen, mintha az egyszeri, nagyobb művelet lett volna és helyette a többszöri honfoglalás mellett állt ki, amit ő „kettős honfoglalásnak” nevezett. Ezzel egyidőben kezdett megerősödni az a tudományos feltételezés, hogy a Kárpát-medence abban az időben nem lehetett üres terület, a népek folyamatos beköltözése vált egyre ismertebbé: szkíták, kelták, hunok, avarok, velük egy sor más nép, mint a szarmaták, úzok, langobárdok, gótok, rómaiak és így tovább.

A Kárpát-medence emberi megtelepülésre igen alkalmas terült volt, talán már az utolsó jégkorszak alatt, de még inkább után is, ami nyilván vonzotta a letelepedni vágyókat. Így tehát időszerű kérdés: Árpád népének bejövetelkor mekkora lehetett az akkor már ittlévő lakosság és Árpád népének mekkora lehetett a szerepe az új – és máig élő – állam kialakításában? Mindazok a neves kutatók, akik a Kárpát-medence népességével eddig foglalkoztak, arra a megállapításra jutottak, hogy a Kárpát-medence akkori lakóinak a száma mintegy egymillió-egyszázezer fő lehetett, aminek a fele bennlakó, őslakó volt.

Ez utóbbi kérdés, további kérdéseket vet fel. Miként sikerülhetett ily történelmileg rövid idő alatt, egy, az európai történelemben páratlanul álló alkotás, az apostoli magyar – kétezeröttszáz kilométer átmérőjű (nagyjából a Duna forrásvidékétől a torkolatáig és a mai Ukrajna déli részéig tartó) – királyság megteremtése? A nyugati kereszténység minden más európai államnál rövidebb

idő alatt lett ennek az államnak elszakíthatatlan alkotórésze, mégpedig úgy, hogy itt egyetlen vértanú sincs. Ez az állam a korszak két és szomszédos nagyhatalmát (a kelet- és német-római), bő százötven év alatt, minden háborúban megverte, mindkettőt túlélte, máig fennáll és évszázadok alatt fenntartotta e világrész két széle között az egyensúlyt. Végül megpróbálták két világháború alatt tönkretenni, de nem sikerült, pedig minden, ami itt mozdítható volt, idegen hatalmakhoz került, és napjainkban is, kifosztva, szétverve európai jelentőségű állam.

Még bonyolultabb a nyelv ügye. Semmi írásos emléke nincs annak, hogy Árpád bejövetelekor milyen nyelvet, vagy nyelveket beszéltek a Kárpát-medencében. A kutatók feltételezik, hogy Árpád-népe sem volt egynyelvű. Erősíti a kételkedést is, meg ezt a feltételezést is, hogy bölcs első keresztény királyunk Szeplánosz, a későbbi I. Szent Istvánnak nevezett királyunk bölcs parancsára alapított királyi kamara hivatalos nyelve az akkor kihaltnak számított latin lett – ami meg is maradt 1844-ig. Ma mégis egy olyan nyelvet beszélünk, amelynek kialakulásához és mai szinten megjelenő formájához sok ezer évre volt szükség. Ezt a nyelvet és népünk nevét magyarnak mondjuk, de pontosan nem tudjuk megmondani, hogy miért és mióta? Ugyanakkor rendelkezünk Európában legrégebb írott alkotmányunkkal, de ebben az alkotmányban a nevünk „hun”, és a többi nép bennünket mindmáig hunnak nevez – és ez ellen soha nem tiltakoztunk.

Napjainkban a genetikusok azt állítják, hogy a mai, a Kárpát-medencében élő magyar nép hordozza Európa legrégebb haplotípusát, mégpedig Európában a legnagyobb arányban, 60 százalékban, és ez 40-35 ezer éves. Ugyanakkor azt is állítják, hogy Árpád „honfoglalói” – eddigi, még elégtelen számú és terjedelmű méréseik alapján – a mai lakosságban szinte teljesen feloldódtak, és talán 2-10 százalékban lehetnek kimutathatók. *Miáltal Árpád népe egy igen kis lélekszámú, harcos férfiakból álló sereg lehetett, talán valami csekély kísérettel.*

Megítélés szerint ez egy elég nagy ellentmondás a történelemtudomány és a genetikusok mostani álláspontja között. Mindaddig, amíg ezt az ellentmondást nem sikerül feloldani, addig legalábbis ez a dolog eldöntetlen marad.

Természetesen reméljük, hogy a vita a magyarság javára fog eldőlni, hiszen az egész ügynek napjainkban is – éppúgy, mint állami életünk sokszáz borús éve alatt – államunk fennmaradása a tét.

Zürich/Budapest, 2020. január 23.